

VELKOMMEN TIL SPORET VED BUNDSBÆK MØLLE

Den afmærkede rute er ca. 2 km lang. Numrene på kortet henviser til nedenstående beskrivelser. God tur.

1 BUNDSBÆK MØLLE

Vandmøllen og stuehuset stammer fra 1843. Avlsbygningerne blev rekonstrueret i 1976, smedjen og velkomsthuset er bygget i 1987-88. I tidens løb har møllen dannet rammen om dramatiske episoder i Dejbjerg-rakernes liv. Under Statsbankerotten i 1813 fik rakkerne udleveret fattighjælp her. I dag fungerer møllen som museum under Skjern-Egvad Museum. Udover den fungerende vandmølle og smedje, der er i gang om sommeren, er der en fast udstilling om rakkerne samt skiftende udstillinger. I kaffestuen serveres brød og kager bagt i den gamle ovn.

2 FÆSTEBØNDER I ARBEJDE

Mølledammen og dæmningen er formodentlig etableret omkring 1620 af herremanden på Dejbjerglund, Henrik Lange. Det er nok godsets fæstebønder, der har udført det store gravearbejde. I 1984 blev engvandingsengen fra 1880'erne restaureret. Ved stemmeværket kan man se en fisketrappe og turbine, som begge blev opført i 1986. Mølledammen er sammen med Bjørnemosen fredet.

3 MØLLERENS ENG

Efter 2. verdenskrig blev engene mange steder drænet og opdyrket. Dermed forsvandt også en stor del af de planter, der voksede her. I 1999 udlagde Skjern-Egvad Museum møllerens gamle eng til høeng, hvor den sjældne plante Bredbladet Kæruld vokser. Efter høstet bliver engen græsset af.

4 RIGT DYRELIV VED MØLLEBÆKKEN

Ved svellestien langs Møllebækken kan man se blandt andet markfirben, skrubtudser, hugorme, dværgmus og mosegrise. Om vinteren ser man ofte spor efter ilder, ræv, grævling, lækat og brud. På himlen kredser musvågen efter bytte. Der er bækørreder og ål i bækken.

musvåge

5 MOSE UNDER TILGRONING

I mosen blev træerne tidligere holdt nede af høstet og tørvegravning. I dag gror mosen til. Hvor der er mest sumpet, vokser engkabbeleje, bukkeblad og kragefod. Man finder også den sjældne engblomme.

engblomme

6 SAGNET OM DEN HOVEDLØSE HEST

Indtil 1950'erne blev der gravet tørv i mosen. Et gammelt sagn fortæller, at vejfarende i sene nattetimer kan møde den hovedløse hest i Dejbjerg plantage tæt ved mosen. Skulpturen af den hovedløse hest er lavet af kunstnerne Kit Kærby og Susanne Holck i 1991.

7 RAKKERHUSET I BJØRNEMOSEN

I 1800-tallet var mosen tilholdssted for rakkerne. Bjørnemosehuset er bygget omkring 1820, og her boede egnens sidste rakkere, Mette Mus og Niels Kvembjerg, til 1932. På informationsskiltet kan man læse om huset, og man kan gå ad den markerede sti til Dejbjerg Plantage og Dejbjerg Hede. Spørg efter folderen »Rakkerturen fra Bundsbæk Mølle til Dejbjerg Hede« på museet.

8 VELBEVAREDE HEDEBAKKER

Dejbjerg Hede dækkede først i 1800-tallet mange hundrede ha. Hederne blev opdyrket og tilplantet, og i dag er kun

godt 100 ha bevaret. På vejen mod Bundsbæk Mølle kan man mod vest se de smukke hedebakker og på skråningerne de gamle hulveje (mølleveje).

9 FISKEHEJRER

I plantagen bag hedebakken hører man fiskehejrerens skrig. Man ser dem i luften, når de kommer flyvende med føde til deres unger. Fiskehejrerne bor i kolonier og har deres reder højt i trætoppene. Efter nogle år dør træerne som følge af fuglenes ekskrementer, og fiskehejrerne flytter til en anden lokalitet.

10 TELTPLADS VED BUNDSBÆK MØLLE VANDRERHJEM

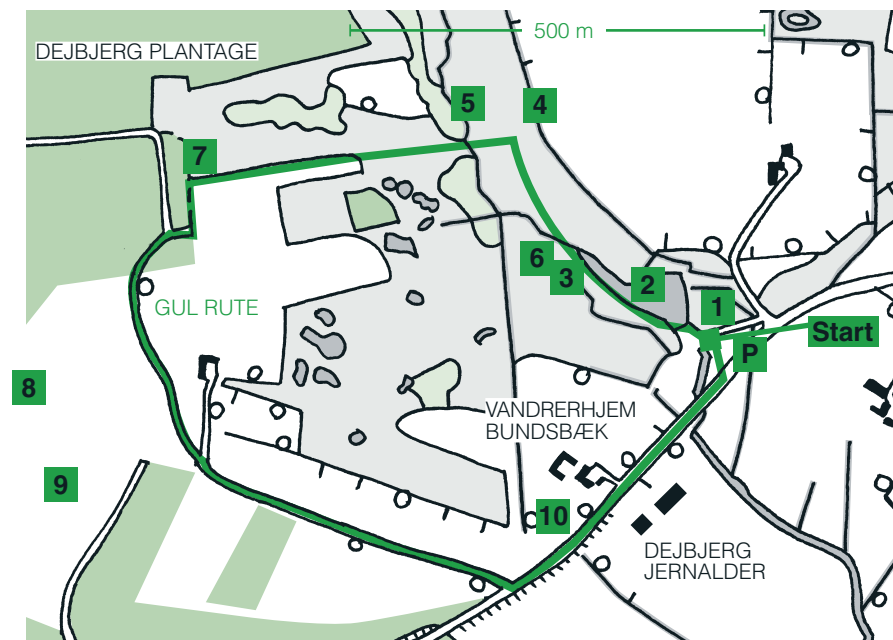
Ad markvejen kommer man til Bundsbækvej, den gamle præstevej mellem Dejbjerg og Hanning kirker. På vandrerhjemmets teltplads findes et stykke af den gamle vej bevaret. Ikke så langt herfra lå frem til 1880'erne et fattighus, hvor der også boede rakkere.

Se efter den gule folderkasse – her starter sporet

Ruten er på sporet afmærket med gule trekkanter på pæle

PLANTER, DYR OG MENNESKER I BJØRNEMOSEN

Plettet gøgeurt

Den blegrøde orkide har været brugt som lægeplante. Tidligere tillagde man planten potensgivende egenskaber. Alle gøgeurter er gået stærkt tilbage, og det er unikt at se så mange samlet på ét sted som i Bjørnemosen.

Bukkeblad

En af mosens smukkeste blomster er bukkeblad. Den har udvendigt rødlig og indvendigt hvidlig frynsede blomster samt kløvelignende blade. Bukkeblad indgår i en blodrensende, styrkende bit-ter-te.

Ponyer

Naturskolens ponyer ses på arealerne ved Bundsbæk Mølle og på græsmarken ved Heden. Naturskolen bruger de stærke små heste til trækture for børn. Familier kan komme med på guidede ponyture. Yderligere information på museet.

Andre foldere:

- Dejbjerg. Ture i danske skove. Udgivet af Dansk Skovforening.
- Rakkerturen fra Bundsbæk Mølle til Dejbjerg Hede. Udgivet af Skjern-Egvad Museum.

Mosepors

Mosepors er en lav busk, som danner tætte bevoksninger. De rødbrune grene har kirtler, som udskiller duftende stoffer. Pors er en meget anvendt plante til fremstilling af kryddersnaps.

Hugorm

Man kan møde hugorme overalt i Bjørnemosen. Tidligere var der megen overtro knyttet til hugormene. Man troede, at en levende hugorm, der blev nedgravet i en jdepotte under stalden, beskyttede dyrene mod trolddom. I dag er hugormen fredet.

Rakkeren

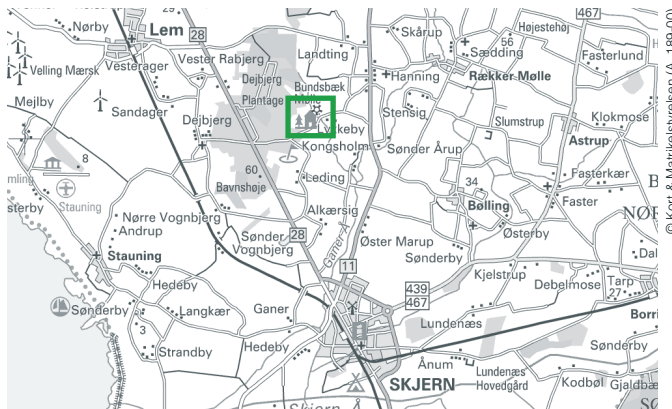
Oprindeligt var rakkeren bødelens hjælper, men rakkeren tog sig også af andre »uærlige« arbejdsopgaver som flåning af selvdøde dyr, skorstensfejning og tømning af latriner. Rakkeren havde en nødvendig samfundsfunktion som samtidig bevirkede, at han blev foragtet og isoleret fra det øvrige samfund.

KORTSIGNATURER - RUTEKORT

	Løvskov		Sø/Hav/Vandløb
	Granskov		Mose/sump
	Bymæssig bebyggelse		

	Levende hegn		Jorddige
	Skrænt		Sti
	Jernbane		Markvej
	Vej		
	Gul rute		

4 Henvisning til forklaring

Sporet ved Bundsbæk Mølle ligger ca. 8 km nord for Skjern. Den grønne firkant viser udsnit svarende til rutekortet på indersiderne.

GPS-kordinater til startpunktet: 56.00689°, 8.47905°.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du er gæst på lodsejerens private ejendom, og han har åbnet sporet for færdsel til fods.

Sporet kan delvis være trampestier, og derfor kan årstiden og planternes vækst påvirke passagen.

SPØRG LODSEJEREN

Lodsejeren vil gerne fortælle om, hvad der sker i landskabet og på sporet lige nu.

Du er velkommen til at ringe:

Skjern - Egvad Museum

Bundsbækvej 25, 6900 Skjern

Telefon 97 36 23 43

Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet.

Projektet har følgende samarbejdspartnere:

Danmarks Naturfredningsforening · Dansk Skovforening
Friluftsrådet · Kommunernes Landsforening · Landbrugsraadet
Landdistrikternes Fællesråd · Skov- og Naturstyrelsen
Støttet med tilskud fra tips- og lottomidler til friluftslivet

Tekst: Laura Tolnov Clausen · Tegninger: Michael Petersen

Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:
Landbrugsraadet, Axeltorv 3, 1609 København V
Telefon 33 39 40 00 · Fax 33 39 41 61

WWW.SPOR.DK

SPOR0105 · Søs Jensen · 8/2002

Sporet ved Bundsbæk Mølle

SPOR I
LANDSKABET